

MASARYKOVA UNIVERZITA

Autorský zákon v souvislosti s využíváním cizích děl při výuce

Mgr. Jana Klimentová
Právní odbor RMU

Co je to dílo?

Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, v platném znění (autorský zákon)

§ 2 Autorské dílo

Předmětem práva autorského je dílo literární a jiné dílo umělecké a dílo vědecké, které je **jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora a je vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě** včetně podoby elektronické, trvale nebo dočasně, bez ohledu na jeho rozsah, účel nebo význam (dále jen "dílo"). Za dílo se považuje též **počítačový program**, je-li původní v tom smyslu, že je autorovým vlastním duševním výtvořem a **databáze**, která je způsobem výběru nebo uspořádáním obsahu autorovým vlastním duševním výtvořem. Fotografie a dílo vyjádřené postupem podobným fotografii, které jsou původní ve smyslu předchozí věty, jsou chráněny jako dílo fotografické.

Dílem podle autorského zákona **není** zejména námět díla sám o sobě, denní zpráva nebo jiný údaj sám o sobě, myšlenka, postup, princip, metoda, objev, vědecká teorie, matematický a obdobný vzorec, statistický graf a podobný předmět sám o sobě.

§ 3 Výjimky z ochrany ve veřejném zájmu

- úřední díla
- výtvořy tradiční lidové kultury, není-li autor znám

Autor a obsah práva autorského

Autorem je fyzická osoba, která dílo vytvořila.

Právo autorské zahrnuje výlučná práva osobnostní (§ 11) a výlučná práva majetková (§ 12 a násl.).

Osobnostní práva:

- Rozhodnout o zveřejnění díla
- Osobovat si autorství
- Nedotknutelnost díla a udělit svolení ke změně díla
- Autorský dohled

Autor se jich nemůže vzdát, jsou nepřevoditelná a smrtí autora zanikají. Ani po smrti autora si nikdo nesmí osobovat autorství k dílu a dílo může být užito jen způsobem nesnižujícím jeho hodnotu.

Majetková práva:

- Právo dílo užít (§ 12 – demonstrativní výčet způsobů užití)
- a jiná majetková práva (§ 24 a násl.)

Právo dílo užít

- ❏ (1) Autor má právo své dílo užít a **udělit jiné osobě smlouvou oprávnění k výkonu tohoto práva**; jiná osoba může dílo užít v původní nebo jiným zpracované či jinak změněné podobě, samostatně nebo v souboru anebo ve spojení s jiným dílem či prvky bez udělení takového oprávnění pouze v případech stanovených tímto zákonem.
- ❏ (2) Poskytnutím oprávnění podle odstavce 1 právo autorovi nezaniká; autorovi vzniká pouze povinnost strpět zásah do práva dílo užít jinou osobou v rozsahu vyplývajícím ze smlouvy.

Majetkových práv se autor nemůže vzdát a tato práva jsou nepřevoditelná. Může však poskytnout licenční smlouvou oprávnění k výkonu práva dílo užít.

Trvání majetkových práv § 27

(1) Majetková práva trvají, pokud není dále stanoveno jinak, **po dobu autorova života a 70 let po jeho smrti.**

(2) Bylo-li dílo vytvořeno jako dílo spoluautorů, počítá se doba trvání majetkových práv od smrti spoluautora, který ostatní přežil.

.....

(6) Je-li pro počítání doby trvání majetkových práv rozhodné zveřejnění díla a dílo se zveřejňuje po určitou dobu ve svazcích, dílech, na pokračování nebo v řadách, počítá se doba trvání majetkových práv pro každou takovou část díla samostatně.

(7) Doba trvání majetkových práv se počítá vždy od prvního dne roku následujícího po roce, v němž došlo k události rozhodné pro její počítání.

Užití díla

- Rozmnožování
- Rozšiřování
- Pronájem
- Půjčování
- Sdělování veřejnosti
- a d.

Volné dílo a první zveřejnění nezveřejněného volného díla § 28

(1) Dílo, u kterého uplynula doba trvání majetkových práv, **může každý bez dalšího volně užít**; ustanovení odstavce 2 a § 11 odst. 5 věty první tím není dotčeno.

(2) Tomu, kdo poprvé zveřejní dosud nezveřejněné dílo, k němuž uplynula doba trvání majetkových práv, vznikají takovým zveřejněním výlučná majetková práva k dílu takto zveřejněnému v rozsahu, v jakém by je měl autor díla, pokud by jeho majetková práva k dílu ještě trvala.

(3) Právo podle odstavce 2 trvá 25 let od zveřejnění díla. Ustanovení § 27 odst. 7 platí obdobně.

Výjimky a omezení práva autorského (díl 4 autorského zákona)

§ 29 – tzv. třístupňový test

Výjimky a omezení práva autorského lze uplatnit pouze ve zvláštních případech stanovených v tomto zákoně a pouze tehdy, pokud takové užití díla není v rozporu s běžným způsobem užití díla a ani jím nejsou nepřiměřeně dotčeny oprávněné zájmy autora.

Volné užití

§ 30

1) Za užití díla podle tohoto zákona se nepovažuje užití pro osobní potřebu fyzické osoby, jehož účelem není dosažení přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu, nestanoví-li tento zákon jinak.

(2) Do práva autorského tak nezasahuje ten, kdo pro svou osobní potřebu zhotoví záznam, rozmnoženinu nebo napodobeninu díla.

(3) Nestanoví-li tento zákon dále jinak, užitím podle tohoto zákona je užití počítačového programu či elektronické databáze i pro osobní potřebu fyzické osoby či vlastní vnitřní potřebu právnické osoby nebo podnikající fyzické osoby včetně zhotovení rozmnoženiny takových děl i pro takovou potřebu; stejně je užitím podle tohoto zákona zhotovení rozmnoženiny či napodobeniny díla architektonického stavbou i pro osobní potřebu fyzické osoby či vlastní vnitřní potřebu právnické osoby nebo podnikající fyzické osoby (§ 30a) a pořízení záznamu audiovizuálního díla při jeho provozování ze záznamu nebo jeho přenosu (§ 20) i pro osobní potřebu fyzické osoby.

§ 31 Citace

(1) Do práva autorského nezasahuje ten, kdo

a) užije v odůvodněné míře výňatky ze zveřejněných děl jiných autorů ve svém díle,

b) užije výňatky z díla nebo drobná celá díla pro účely kritiky nebo recenze vztahující se k takovému dílu, vědecké či odborné tvorby, a takové užití bude v souladu s poctivými zvyklostmi a v rozsahu vyžadovaném konkrétním účelem,

c) užije dílo při vyučování pro ilustrační účel nebo při vědeckém výzkumu, jejichž účelem není dosažení přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu, a nepřesáhne rozsah odpovídající sledovanému účelu;

vždy je však nutno uvést, je-li to možné, jméno autora, nejde-li o dílo anonymní, nebo jméno osoby, pod jejímž jménem se dílo uvádí na veřejnost, a dále název díla a pramen.

- aby bylo možno v souvislosti s § 31 odst. 1 písm. c) e-learning považovat za vyučování, je nutno vymezit okruh osob oprávněných k jeho užití
- zachovávat nekomerční charakter vyučování
- odlišit citovanou část od ostatního a uvést jméno, název díla, pramen
- vždy potřeba brát ohled na § 29 – třístupňový test (pozor na neoprávněné vytvoření díla souborného – v odůvodněné míře, ilustrační účel!)

Užití školního díla § 35 odst. 3

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní vnitřní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

! Nevztahuje se na počítačové programy!

§ 37 Knihovní licence

(1) Do práva autorského nezasahuje knihovna, archiv, muzeum, galerie, škola, vysoká škola a jiné nevýdělečné školské a vzdělávací zařízení,

c) zpřístupňuje-li dílo, včetně zhotovení jeho rozmnoženiny nezbytné pro takové zpřístupnění, které je součástí jeho sbírek a jehož užití není předmětem prodejních nebo licenčních podmínek, s výjimkou sdělování díla způsobem uvedeným v § 18 odst. 2, jednotlivcům ze strany veřejnosti prostřednictvím k tomu určených technických zařízení umístěných v jeho objektech, a to výhradně pro účely výzkumu nebo soukromého studia takových osob, a zamezí-li takovým osobám zhotovit rozmnoženinu díla; ustanovení § 30a odst. 1 písm. c) a d) tím nejsou dotčena,

§ 38 Licence pro zdravotně postižené

(1) Do práva autorského nezasahuje ten, kdo

a) výhradně pro potřeby zdravotně postižených, v rozsahu odpovídajícím jejich zdravotnímu postižení a nikoliv za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu zhotoví nebo dá zhotovit rozmnoženinu vydaného díla; takto zhotovená rozmnoženina díla jí může být také rozšiřována a sdělována, pokud se tak neděje za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu,

b) výhradně pro potřeby zrakově postižených a nikoliv za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu opatří zvukovou složku zvukově obrazového záznamu audiovizuálního díla slovním vyjádřením obrazové složky; takto doplněná zvuková složka zvukově obrazového záznamu audiovizuálního díla jí může být také rozmnožována, rozšiřována a sdělována, neděje-li se tak za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu.

(2) Do práva autorského nezasahuje také osoba uvedená v § 37 odst. 1, půjčuje-li originály či rozmnoženiny vydaných děl pro potřeby zdravotně postižených v souvislosti s jejich postižením.

§ 46 a násl. Licenční smlouva

- (1) Licenční smlouvou autor poskytuje nabyvateli oprávnění k výkonu práva dílo užit (licenci) k jednotlivým způsobům nebo ke všem způsobům užití, v rozsahu omezeném nebo neomezeném, a nabyvatel se zavazuje, není-li podle § 49 odst. 2 písm. b) sjednáno jinak, poskytnout autorovi odměnu.
- (2) Autor nemůže poskytnout oprávnění k výkonu práva dílo užit způsobem, který v době uzavření smlouvy ještě není znám.
- (3) Nabyvatel je povinen licenci využít, ledaže je ve smlouvě sjednáno jinak. Ustanovení § 53 tím není dotčeno.
- (4) Smlouva vyžaduje písemnou formu, poskytuje-li se licence jako výhradní.
- (5) O podání návrhu na uzavření smlouvy jde i tehdy, směřuje-li projev vůle i vůči neurčitému okruhu osob.
- (6) S přihlédnutím k obsahu návrhu nebo k praxi, kterou strany mezi sebou zavedly, nebo zvyklostem může osoba, které je návrh určen, vyjádřit souhlas s návrhem na uzavření smlouvy provedením určitého úkonu bez vyznění navrhovatele tím, že se podle ní zachová, zejména že poskytne nebo přijme plnění. V tomto případě je přijetí návrhu účinné v okamžiku, kdy byl tento úkon učiněn.

Nevýhradní licence – nevyplývá-li za smlouvy jinak. Autor nesmí poskytnout licenci třetí osobě a sám je povinen zdržet se výkonu práva dílo užít.

Podlicence – je-li sjednáno v licenční smlouvě

Odměna – musí být sjednána její výše nebo způsob určení výše, jinak je smlouva neplatná, ledaže z jednání vyplývá vůle stran uzavřít smlouvu i bez určení výše nebo je sjednáno, že se licence poskytuje bezúplatně.

Licenční smlouva nakladatelská - § 58

Nevyplývá-li ze smlouvy jinak, má se za to, že licence je výhradní.

Autorská korektura – oprávnění autora, není-li sjednáno jinak a pokud tyto drobné tvůrčí změny nevyvolají na straně nabyvatele nepřiměřené náklady nebo se jimi nezmění povaha díla.

§ 58 Zaměstnanecké dílo

(1) Není-li sjednáno jinak, zaměstnavatel vykonává svým jménem a na svůj účet autorova majetková práva k dílu, které autor vytvořil ke splnění svých povinností vyplývajících z pracovněprávního či služebního vztahu k zaměstnavateli nebo z pracovního vztahu mezi družstvem a jeho členem (zaměstnanecké dílo). Zaměstnavatel může právo výkonu podle tohoto odstavce postoupit třetí osobě pouze se svolením autora, ledaže se tak děje při prodeji podniku nebo jeho části.

(4) Autorova osobnostní práva k zaměstnaneckému dílu zůstávají nedotčena. Vykonává-li zaměstnavatel majetková práva k zaměstnaneckému dílu, má se za to, že autor svolil ke zveřejnění, úpravám, zpracování včetně překladu, spojení s jiným dílem, zařazení do díla souborného, jakož i k tomu, aby uváděl zaměstnanecké dílo na veřejnost pod svým jménem, ledaže je sjednáno jinak.

(5) Není-li sjednáno jinak, má se za to, že autor udělil zaměstnavateli svolení k dokončení svého nehotového zaměstnaneckého díla pro případ, že jeho právní vztah k zaměstnavateli skončí dříve, než dílo dokončí, jakož i pro případ, že budou existovat důvodné obavy, že zaměstnanec dílo nedokončí řádně nebo včas v souladu s potřebami zaměstnavatele.

Zaměstnanecké dílo na MU

Směrnice rektora č. 8/2009 Duševní vlastnictví na Masarykově univerzitě

Čl. 7 odst. 4

„MU nevykonává majetková práva k zaměstnaneckým dílům, která vznikla za účelem publikace v odborných časopisech nebo ve sbornících z konferencí. Autoři těchto děl jsou oprávněni tato díla užívat a udělovat třetím osobám oprávnění k užití těchto děl.“

Ve všech ostatních případech je oprávněna vykonávat majetková práva k dílu, tj. nakládat se zaměstnaneckým dílem MU, nikoli autor!

Volné licence

Autor jimi může navenek vymezit hranice užití svého zpřístupněného díla, je možno díky nim podřídit šíření díla určitým pravidlům. Jejich prostřednictvím činí autor nabídku licence a nabyvatel - uživatel ji např. stažením souboru, přijímá. Na základě této smlouvy uživatelům poskytuje některá svá práva k dílu a jiná si vyhrazuje. Obvykle umožňují užití díla za nekomerčním účelem.

Creative commons

Dovolíte komerční využití vašeho díla?

- *Ano*
- *Ne*

Dovolíte vytváření odvozených děl?

- *Ano*
- *Ano, pokud ostatní zachovají licenci*
- *Ne*

www.creativecommons.cz

Autorskoprávní sankce při porušení práv autora

(1) Autor, do jehož práva bylo neoprávněně zasaženo nebo jehož právu hrozí neoprávněný zásah, může se domáhat zejména

- ☒ a) určení svého autorství,
- ☒ b) zákazu ohrožení svého práva, včetně hrozícího opakování, nebo neoprávněného zásahu do svého práva, zejména zákazu neoprávněné výroby, neoprávněného obchodního odbytu, neoprávněného dovozu nebo vývozu originálu nebo rozmnoženiny či napodobeniny díla, neoprávněného sdělování díla veřejnosti, jakož i neoprávněné propagace, včetně inzerce a jiné reklamy,
- ☒ c) sdělení údajů o způsobu a rozsahu neoprávněného užití, o původu neoprávněně zhotovené rozmnoženiny či napodobeniny díla, o způsobu a rozsahu jejího neoprávněného užití, o její ceně, o ceně služby, která s neoprávněným užitím díla souvisí, a o osobách, které se neoprávněného užití díla účastní, včetně osob, kterým byly předmětné rozmnoženiny či napodobeniny díla určeny za účelem jejich poskytnutí třetí osobě; práva na informace podle tohoto ustanovení se autor může domáhat vůči osobě, která do jeho práva neoprávněně zasáhla nebo je neoprávněně ohrozila, a dále zejména vůči osobě, která
 1. má nebo měla v držení neoprávněně zhotovenou rozmnoženinu či napodobeninu díla za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu,
 2. využívá nebo využívala za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu službu, která neoprávněně zasahuje nebo zasahovala do práva autora nebo je neoprávněně ohrožuje nebo ohrožovala,
 3. poskytuje nebo poskytovala za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu službu užívanou při činnostech, které neoprávněně zasahují do práva autora nebo je neoprávněně ohrožují, anebo
 4. byla označena osobou uvedenou v bodě 1, 2 nebo 3 jako osoba, která se účastní pořízení, výroby nebo distribuce rozmnoženiny či napodobeniny díla anebo poskytování služeb, které neoprávněně zasahují do práva autora nebo je neoprávněně ohrožují,

Autorskoprávní sankce při porušení práv autora

- ☒ d) odstranění následků zásahu do práva, zejména
 1. stažením neoprávněně zhotovené rozmnoženiny či napodobeniny díla nebo zařízení, výrobku nebo součástky podle § 43 odst. 2 z obchodování nebo jiného užití,
 2. stažením z obchodování a zničením neoprávněně zhotovené rozmnoženiny či napodobeniny díla nebo zařízení, výrobku nebo součástky podle § 43 odst. 2,
 3. zničením neoprávněně zhotovené rozmnoženiny či napodobeniny díla nebo zařízení, výrobku nebo součástky podle § 43 odst. 2,
 4. zničením nebo odstraněním materiálů a nástrojů použitých výlučně nebo převážně k výrobě neoprávněně zhotovené rozmnoženiny či napodobeniny díla nebo zařízení, výrobku nebo součástky podle § 43 odst. 2,
- ☒ e) poskytnutí přiměřeného zadostiučinění za způsobenou nemajetkovou újmu, zejména
 1. omluvou,
 2. zadostiučiněním v penězích, pokud by se přiznání jiného zadostiučinění nejevilo postačujícím; výši peněžitého zadostiučinění určí soud, který přihlédne zejména k závažnosti vzniklé újmy a k okolnostem, za nichž k zásahu do práva došlo; tím není vyloučena dohoda o narovnání,
- ☒ f) zákazu poskytování služby, kterou využívají třetí osoby k porušování nebo ohrožování práva autora.

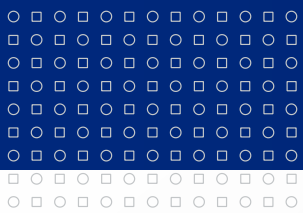
Autorskoprávní sankce při porušení práv autora

- ☒ (2) Opatření podle odstavce 1 písm. d) musí být přiměřené závažnosti porušení práva a musí být přihlédnuto k zájmům třetích osob, zejména spotřebitelů a osob jednajících v dobré víře.
- ☒ (3) Autorovi, jehož návrhu bylo vyhověno, může soud přiznat v rozsudku právo uveřejnit rozsudek na náklady účastníka, který ve sporu neuspěl, a podle okolností určit i rozsah, formu a způsob uveřejnění.
- ☒ (4) Právo na náhradu škody a na vydání bezdůvodného obohacení podle zvláštních právních předpisů zůstává nedotčeno; místo skutečně ušlého zisku se autor může domáhat náhrady ušlého zisku ve výši odměny, která by byla obvyklá za získání takové licence v době neoprávněného nakládání s dílem. Výše bezdůvodného obohacení vzniklého na straně toho, kdo neoprávněně nakládal s dílem, aniž by k tomu získal potřebnou licenci, činí dvojnásobek odměny, která by byla za získání takové licence obvyklá v době neoprávněného nakládání s dílem.

Trestněprávní sankce při porušení autorských práv

Porušování autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi (§ 270 trestního zákoníku)

- ☒ (1) Kdo neoprávněně zasáhne nikoli nepatrně do zákonem chráněných práv k autorskému dílu, uměleckému výkonu, zvukovému či zvukově obrazovému záznamu, rozhlasovému nebo televiznímu vysílání nebo databázi, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.
- ☒ (2) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let, peněžitým trestem nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty bude pachatel potrestán,
 - a) vykazuje-li čin uvedený v odstavci 1 znaky obchodní činnosti nebo jiného podnikání,
 - b) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného značný prospěch nebo způsobí-li tím jinému značnou škodu, nebo
 - c) dopustí-li se takového činu ve značném rozsahu.
- ☒ (3) Odnětím svobody na tři léta až osm let bude pachatel potrestán,
 - a) získá-li činem uvedeným v odstavci 1 pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu nebo způsobí-li tím jinému škodu velkého rozsahu, nebo
 - b) dopustí-li se takového činu ve velkém rozsahu.

Děkuji za pozornost.

